

vedno bolj dozdeva, tudi danes potrebu-
jemo Majniško deklaracijo – sinonim za
borbo pri uveljavljanju slovenskega jezi-
ka –, ki bo zaščitila slovenski učni jezik
na slovenskih univerzah in zahtevala,
da mora slovenski profesor na slovenski
univerzi slovenskemu študentu pred-
avati v slovenščini. Kot je zagovarjal že
jezikoslovec Jože Toporišič.

Ob natančnem pregledu monografije
*Poglavja iz razvoja slovenskega jezi-
ka* dr. Marka Jesenška lahko pritrdim
besedam ene od recenzentk monogra-
fije, dr. Metke Furlan: »Monografijo
odlikuje avtorjevo natančno dokumen-
tiranje stvarnih podatkov, s katerim
dobro utemeljuje posamezne teze. Od-
raz tega je bogat popis bibliografskih
enot. Predstavljene vsebine so podane
v tekoči, nezapleteni slovenščini. To pa
je pomemben pogoj, da po znanstveni
monografiji ne bodo posegali le domači
in tuji strokovnjaki, ampak tudi drugi
radovedni uporabniki.« (str. 316)

Predstavljena monografija je vseka-
kor bogat prispevek k obravnavi in ra-
zumevanju razvoja slovenskega jezika
skozi njegova uspešna in manj uspešna
obdobja ter k skrbi za njegovo mesto, ki
si ga nedvomno zasluži.

Polonca Šek

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru
polonca.sek@um.si

**Tjaša MARKEŽIČ, Irena
STRAMLJIČ BREZNIK, 2021:**
Feminativi v slovenskem jeziku.

Maribor: Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru. (Mednarodna
knjižna zbirka Zora, 143).

Pišući članak o tvorbenom statusu žen-
skoga mocijskog parnjaka u hrvatskome
jeziku 1987. godine Eugenija Barić s
osobitim je zadovoljstvom zapazila da
u središtu Zagreba na javnom profesij-
skom natpisu stoji *Odvjetnica Dafinka
Večerina*, a ne *odvjetnik* kao što je u
tadašnjoj praksi bilo uobičajeno.¹ Ta bi
vrsna hrvatska jezikoslovka, čijim je
jednim od znanstvenih interesa bila i
mocijska tvorba, godine 2022. sa za-
dovoljstvom utvrdila da na pločama u
današnjem Zagrebu uz ženska imena
i prezimena pretežu profesijski femi-
nativi. Ova anegdota koja ukazuje na
promjenu do koje je došlo u jezičnoj
uporabi tijekom tridestak godina poka-
zuje nesmanjenu aktualnost proučava-
nja mocijske problematike.

U svojoj se monografiji *Feminativi v
slovenskem jeziku* autorice Tjaša Mar-
kežič i Irena Stramljič Breznik bave
upravo mocijskom tvorbom – temom
koja je slovenistikom počela zanimati
devedesetih godina prošloga stoljeća
(Žagar, Miharčič Hladnik 1995., Be-
šter 1997., Vidovič Muha 1997.). Mo-
cija, međutim, nije samo rječotvorbeni
problem, već ju je i moguće i potrebno
razmatrati s više gledišta jer se s društ-
venim promjenama mijenja se i jezična
situacija koju valja ponovno analizirati
i opisati. Upravo je zato mocija uvijek
aktualna tema koja zaokuplja mnoge
filologije.

¹ Eugenija BARIĆ, 1987: Tvorbeni status ženskog mocijskog parnjaka. *Rasprave Zavoda za jezik* 14, 45. Podruba bilješka 7.

Višedimenzionalnom i složenom problemu tvorbe i uporabe feminativa autorice pristupaju sa stajališta više relevantnih disciplina. Tako u prvome poglavlju (*Sociološki pristop: družbeno vrednotenje spolov*) daju pregled društvenih zbivanja i promjena koje su izmijenile položaj žena te ostavile tragove u jeziku počevši od prvih promišljanja o položaju žena u doba prosvjetiteljstva, preko događanja tijekom 19. i 20. stoljeća i različitih faza feminizma. Posebna je pozornost, dakako, posvećena položaju žena u Sloveniji.

Dok se u prvome poglavlju bave položajem žene u društvu, u drugome se, slijedeći lingvokulturološki pristup, bave ženama u jeziku: prvo u velikim svjetskim jezicima (engleskome, francuskom i njemačkome), a potom u slavenskim jezicima (srpski, hrvatski, češki, poljski, ruski, slovački). Dakako, ponovno se posebna pozornost posvećuje slovenskoj jezičnoj situaciji (*(Ne)seksistična raba v slovenskem jeziku*). Svjesne da jezik prvenstveno zrcali društvenu realnost, daju iscrpan pregled rasprava o seksizmu u slovenskom jeziku. Posebni su dijelovi posvećeni diskusiji o imenicama koje označuju osobu ženskoga spola u službenim i pravnim aktima te ženskim *nomina professionis*. U svojoj temeljitoj i akribičnoj analizi autorice polaze od podataka *Statističnog ureda RS*, jezikoslovnih izvora i oglasa za posao. U poglavlju *Neseksistična raba jezika* raspravlja se o svekolikim naputcima i strategijama za izbjegavanje seksizma u jeziku. Riječ je o dijelu veoma zanimljivom i korisnom ne samo za lingviste, već i za širu javnost, npr. zaposlenike u državnoj administraciji. Vrijednost monografije svakako je i to što Markežič i Stramljič Breznik kritički promišljaju prednosti i nedostatke predloženih strategija za neseksističku uporabu jezika

(*Pomanjkljivosti neseksistične rabe jezika*), tj. probleme koji se javljaju pri uporabi ženskih i muških mocijskih parnjaka u pravno-administrativnim aktima.

U trećem se dijelu monografije (*Lingvistični pristop*) daje iznimno iscrpna i detaljna analiza mocije, tj. mocijske tvorbe u slovenskome. Prvo se donosi pregled proučavanja mocijske tvorbe u slovenistici: od prikaza u starim slovenskim gramatikama (npr. Bohorič, Vodnik, Dajnko) do suvremenih istraživanja (Anton Bajec, Jože Toporišič, Majda Merše, Ada Vidovič Muha, Irena Stramljič Breznik).

Pitanje položaja feminativa u slovenskim jedno- i višejezičnim rječnicima (jesu li uopće zastupljeni u rječniku, obrađuju li se kao zasebne natuknice), počevši od povijesnih rječnika pa do onih suvremenih, obrađuje se u poglavlju *Feminativi kot iztočnice v slovarjih*.

Osobitu vrijednost monografiji daje činjenica da autorice u namjeri da utvrde funkcijsku produktivnost feminativnih sufikslnih izvedenica rabe suvremenu korpusnu metodu koja omogućuje statistički relevantniju, veću vjerojatnost prikaza realnoga stanja na različitim područjima jezične uporabe. Pri tome su se koristile milijardnim korpusom *Gigafida 2.0*

Monografija Tjaše Markežič i Irene Stramljič Breznik *Feminativi v slovenskem jeziku* iznimno je važno izvorno znanstveno djelo koje daje cjelovit i akribičan prikaz mocijske tvorbe u slovenskome. Autorice se ne ograničavaju samo na rječotvorbeni aspekt ovoga problema, već ga promatraju i u širem društvenom kontekstu. Povezivanje slovenističkih istraživanja s onima u drugim slavistikama djelo čini neizbježnom i relevantnom literaturom u širem slavističkom kontekstu te inspirativnim poticajem za daljnja istraživanja.

Rad Tjaše Markežič i Irene Stramljič Breznik ističe se preciznošću, temeljitošću i nesvakidašnjom znanstvenom akribijom. Iscrpan popis literature pokazuje informiranost autorica i duboko poznavanje problema. Riječ je o djelu koje je neizbježna polaznišna točka za sva daljnja istraživanja te teme, ne samo u slovenistici već u slavistici općenito.

Barbara Štebih Golub

*Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje,
Zagreb, bstebih@ihjj.hr*

**Marko JESENŠEK (ur.), 2021:
*Deroči vrelc Antona Krempla.***

Maribor: Univerzitetna založba.
(Mednarodna knjižna zbirka Zora,
141). 206 strani.

Julija 2021 je pri Univerzitetni založbi Univerze v Mariboru izšla monografija o enem najplodovitejših in najodmevenijših vzhodnoslovenskih piscev prve polovice 19. stoletja Antonu Kremplu. Publikacija je rezultat slovenističnih raziskav, ki so nastale ob 230-letnici rojstva Antona Krempla in 140-letnici smrti njegovega rojaka Jakoba Radoslava Razlaga. Oboje je bilo obeleženo tudi z znanstvenim simpozijem, ki je septembra 2020 potekal pri Mali Nedelji. Metafora v naslovu monografije izhaja iz zapisa Antona Martina Slomška o Kremplovih zaslugah, objavljenem v *Drobtinica*h za leto 1862, v katerem Kremplovo silno ljubezen do domovine in naroda primerja z deročim vrelcem, ki v sušnem obdobju izdatno pripomore k rodovitnosti pokrajine.

Monografija, katere urednik je Marko Jesenšek, je izšla kot 141. publikacija v Mednarodni knjižni zbirki Zora.

Naslovnico krasi slika Orači Riharda Jakopiča iz leta 1924, na zavihkih platnic pa najdemo Slomškov citat in dva Kremplova odlomka o pomenu slovenščine iz zgodovinskega dela *Dogodivšine štajerske zemle* (1845). Uvodoma je natisnjena Kremplova slika iz župnišča pri Mali Nedelji, kjer je služboval; pod sliko je napis: »ANTON KREMPPL, bivši župnik pri Sv. Lovrenci v Slov. Goricah, roj. 29. januarja 1790, † pri Malinedli 21. dec. 1844«. Sledijo trije uvodni nagovori s simpozija in deset prispevkov, ki imajo nemške sinopsise ter povzetke, kar je v času prevladujoče angleščine prijetno presenečenje. Monografija se zaključuje z urednikovim povzetkom v slovenščini in angleščini ter kronološkim pregledom vseh publikacij iz zbirke Zora.

MARKO JESENŠEK v svojem prispevku izpostavlja vpliv Antona Krempla na oblikovanje slovenskega knjižnega jezika. Poudarja, da je bil Krempl eden redkih vzhodnoštajerskih piscev svojega časa, ki ni sledil Dajnkovi ideji razvoja štajerske različice knjižnega jezika, temveč se je zavzemal za enoten slovenski knjižni jezik in t. i. češko-ilirski črkopis. Jesenšek ugotavlja, da je Krempl ob Murku in Slomšku za uveljavitev te pisave naredil največ, s tem pa je bil storjen tudi pomemben korak k združitvi jezikovnih različic v enoten knjižni jezik. Avtor navaja, da je na Kremplov jezikovni nazor vplivalo več ljudi, in sicer Ivan Narat, gimnazijski učitelj verouka, Janez Nepomuk Primic, profesor slovenščine na graški univerzi, po zaključenem izobraževanju pa tudi ilirec Mihael Jaklin in slovaški jezikoslovec ter panslavist Ján Kollár. Izpostavljeno je tudi Kremplovo prizadevanje za slovenski učni jezik in slovenske šole.

NINA DITMAJER obravnava Antona Krempla in etnične identitete na